

■ Opgave 1 De nieuwe euthanasiewetgeving van 2001

tekst 1

Ook al leeft een dokter volledig de zorgvuldigheidseisen na, euthanasie en hulp bij zelfdoding zijn nog steeds strafbaar. De NVVE met ruim 100.000 leden strijdt al jaren voor een goede regeling van euthanasie. En ondernam dan ook verschillende

EUTHANASIE VERDIENT EEN GOEDE WET.

initiatieven. Binnenkort is het zover, dan stemt de Tweede Kamer over het uiteindelijke wetsvoorstel. Talloze Nederlanders vinden dat er een wet moet komen, met duidelijk omschreven regels. De politiek kan door het aannemen van het wetsvoorstel veel onzekerheden wegnemen, zowel bij mensen die waardig willen sterven als bij de artsen. De NVVE behartigt al meer dan 25 jaar de belangen van mensen die ondraaglijk of uitzichtloos lijden. Wij geven informatie – waaronder juridisch advies – bieden steun en geven wilsverklaringen uit. Voor meer informatie, telefoon 0900 606 06 06 (50 ct pm). Internet: www.nvve.nl. E-mail: euthanasie@nvve.nl. Postadres: NVVE, postbus 75331, 1070 AH Amsterdam.



REGEL HET VOOR HET TE LAAT IS. NVVE.

bron: de Volkskrant van mei 2000

Nieuwe wet versoepelt euthanasie

Op 28 november is een meerderheid van de Tweede Kamer akkoord gegaan met de nieuwe euthanasiewet van de ministers Borst (Volksgezondheid) en Korthals (Justitie). De veranderingen ten opzichte van de huidige wet lijken op het eerste gezicht niet groot. (...)

De huidige wet is er gekomen na jarenlange discussie in de samenleving. In de jaren tachtig vond een groeiend percentage van de bevolking dat mensen zelf moesten kunnen beslissen over de manier waarop ze wilden sterven. Artsen vertelden ook dat ze vaker verzoeken om hulp kregen. Hoe vaak ze op die verzoeken ingingen, bleef onduidelijk. Wie dat toegaf, kon immers wegens moord de gevangenis in gaan! Toch kwamen sommige artsen er wel openlijk voor uit. Zij wilden richtlijnen van de politiek. Het was duidelijk dat de wetgeving achterliep bij wat in de samenleving leefde en gebeurde. De artsen wilden niet met dat probleem opgezadeld worden. Meer rechtszekerheid en openheid.

De politiek had in die jaren grote moeite het met elkaar eens te worden. De christelijke partijen (CDA, RPF, GPV en SGP) waren faliekant tegen, omdat zij vinden dat de mens niet over de dood van een ander mens mag beslissen. Het CDA zat in die jaren in de regering en daardoor was het lange tijd niet mogelijk een nieuwe wet erdoor te krijgen. Maar uiteindelijk is er in 1992 een wet uit de bus gekomen. Eigenlijk is het een heel slim compromis, deze wet. Er staat in dat artsen strafbaar zijn als zij hulp bieden bij euthanasie. Maar als ze aan allerlei voorwaarden hebben voldaan, worden ze niet vervolgd.

Het moet bijvoorbeeld altijd duidelijk zijn dat er sprake is van ondraaglijk en uitzichtloos lijden. En de patiënt moet zelf aangegeven hebben dat hij op zo'n manier niet verder wil leven. De arts moet altijd een andere arts raadplegen. En hij moet de euthanasie melden bij de Officier van Justitie, die daarna onderzoekt of aan alle voorwaarden is voldaan. Maar lang niet iedereen was met dit compromis tevreden.

In de nieuwe wet die vorige week (november 2000) door de Tweede Kamer is aanvaard, gelden in feite alle voorwaarden nog. Het belangrijkste verschil is dat bij een euthanasiemelding niet meer de Officier van Justitie het onderzoek uitvoert. Dit zou nu moeten gebeuren door een speciale toetsingscommissie, die de zaak alleen aan justitie overdraagt als er twijfel bestaat of de arts wel juist heeft gehandeld. Voor artsen is het daardoor gemakkelijker geworden om de euthanasie te melden. Ze zitten immers niet meteen in het beklagdenbankje.

Een meerderheid van 104 kamerleden is akkoord gegaan met de aanpassing van de wet. Maar er waren ook dringende protesten, vooral van de christelijke partijen. "Dit is euthanasie zonder grenzen", zei het RPF-kamerlid Rouvoet in een interview met NRC Handelsblad. Zijn bezwaar is dat de arts nu in de praktijk in principe niet meer vervolgd wordt en dat euthanasie daarmee in zekere zin tot de gewone medische handelingen gaat horen. (...)

De Britse krant The Guardian liet Nederlandse tegenstanders van de wet uitvoerig aan het woord. De kop "In Nederland is uw leven niet meer veilig", is een citaat van voorzitter Dorenbos van de actiegroep *Schreeuw om Leven*. Ook in Duitse kranten klonk veel kritiek. (...)

bron: NRC Handelsblad van 4 december 2000

tekst 3

‘Europa niet tegen wet op euthanasie’

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 2 DEC. De Raad van Europa heeft geen uitspraak gedaan over de Nederlandse wet die euthanasie en hulp bij zelfdoding regelt. Het bericht dat de raad zich tegen de wet heeft uitgesproken is gebaseerd op de particuliere mening van een van de 265 leden van de Europese Assemblée. Dit lid, de Oostenrijkse christen-democrate Gatterer, heeft zich tot dusver steeds tegen legalisering van euthanasie gekeerd. Dit zeggen de senatoren Dees (VVD) en Jurgens (PvdA) die namens Nederland zitting hebben in de Assemblée. Volgens hen past de Nederlandse wetgeving binnen de criteria die de Assemblée in juni 1999 heeft vastgesteld. (...)

bron: NRC Handelsblad van 2 december 2000

tekst 4

CDA gaat aan de haal met Europees verdrag

Het CDA komt te makkelijk met de stellige bewering dat de in Nederland voorgestelde euthanasiewet strijdig is met het Europese verdrag inzake de rechten van de mens. Die wetgeving slaat op andere kwesties, zoals willekeurige executies van PKK-leden door het Turkse leger.

Rick Lawson

- 5 De EVP-fractie (de Europese Volkspartij, de christen-democraten) in het Europees Parlement zegt dat het plan om euthanasie buiten de strafwet te plaatsen ingaat tegen het Europees Verdrag inzake
- 10 de Rechten van de Mens (EVRM). Hier is echter nuancering nodig, want het is maar de vraag of artikel 2 van het EVRM zich werkelijk tegen euthanasie verzet. Een verbod van euthanasie is niet met
- 15 zoveel woorden opgenomen. (...)

- De wet dient het recht op leven te beschermen; van bescherming van het leven zelf wordt niet gesproken, evenmin als van een plicht tot leven. De rest van artikel 2
- 20 maakt duidelijk in welke context het verbod moet worden gelezen. Willekeurige executies en excessief overheidsgeweld zijn verboden. De zaken waarin dat artikel tot nu toe aan de
- 25 orde is gekomen, betreffen vooral

- het optreden van de Turkse politie en het leger tegen de PKK. Het gaat dan ook wat ver om, nog voor de rechter heeft gesproken, met zoveel stelligheid te poneren
- 30 dat de Nederlandse euthanasiewet in strijd met het EVRM is. Het EVRM heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld. De ideeën van de opstellers van het Verdrag zijn niet
- 35 doorslaggevend; het EVRM eist meer dan anno 1950. Zo legt het EVRM ‘positieve verplichtingen’ op: om er voor te zorgen dat u daadwerkelijk van uw rechten kunt genieten, dient de staat zich niet alleen te
- 40 onthouden van een breuk op uw have en goed, maar ook actief op te treden om u tegen onheil te beschermen. (...)

Prof. Dr. R.A. Lawson is hoogleraar aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden.

bron: Trouw van 15 februari 2001

tekst 5

Kok en het Europese euthanasiedebat

Premier Kok heeft zich van een kleinzerige kant laten kennen met zijn opmerkingen aan het adres van politici van christelijke partijen die in Europa de euthanasiewet van zijn kabinet ter discussie stellen. Nederland is het eerste land ter wereld dat de bezorging van een 'zachte dood' voorwaardelijk wil toestaan, dus zo vreemd moet het kabinet er niet van opkijken dat deze stap ook buiten de grenzen weerstand oproept. Dat politici van CDA en ChristenUnie in het Europees Parlement proberen over die wet een debat los te maken, zou juist moeten worden toegejuicht. Het geeft inhoud aan

bron: Trouw van 14 februari 2001

15 het nog altijd abstracte idee van een 'Europa van de burger', als over zo'n grensoverschrijdende kwestie een stevig debat zou ontstaan. Als het paarse kabinet zo trots is op dit vlak voorop te lopen, moet het niet bang zijn voor de confrontatie. In plaats daarvan heeft minister Borst (Volksgezondheid) met instemming van haar collega's besloten deze week niet naar de hoorzitting van het Europees Parlement te gaan om de wet uit te leggen en te verdedigen. (...)

tekst 6

Senaat akkoord met euthanasie

Ministers Borst en Korthals willen buitenland snel uitleggen wat wetgeving behelst

DEN HAAG – De Eerste Kamer heeft gisteravond na een tweedaags debat ingestemd met het wetsvoorstel over euthanasie en hulp bij zelfdoding. De nieuwe wetgeving zal waarschijnlijk dit najaar ingaan en uiterlijk op 1 januari 2002.

De fracties van PvdA, VVD, D66 en GroenLinks stemden unaniem voor (46

bron: de Gelderlander van 11 april 2001

10 zetels). Tegen waren het CDA, ChristenUnie, SGP en de SP (28 zetels). Eén senator was er niet. De ministers Korthals van Justitie en Borst van Volksgezondheid toonden zich na afloop van het debat tevreden. Ze vonden het een goed debat 'overeenkomstig het belang van het onderwerp', zei Korthals. (...)

Opgave 1 De nieuwe euthanasiewetgeving van 2001

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 6. Vaak wordt bij een vraag verwezen naar een specifieke tekst. Soms wordt een beroep gedaan op de vaardigheid om zelf de noodzakelijke informatie in het bronnenboekje te vinden.

Op 28 november 2000 werd een nieuwe euthanasiewet door de Tweede Kamer aangenomen. De wet verbindt aan het toepassen van euthanasie een aantal voorwaarden. Als daaraan voldaan is, wordt een arts niet vervolgd. Nederland is het eerste land ter wereld met een dergelijke wetgeving. De reacties uit het buitenland waren vaak heftig. In eigen land verzetten met name CDA, SGP, GPV en RPF (GPV en RPF zijn inmiddels ChristenUnie geworden) zich er tegen. Zij probeerden tevergeefs tussen november 2000 en maart 2001 via Europese instellingen een halt toe te roepen aan de invoering van de wet. Op 11 april 2001 werd het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer aangenomen.

Zie tekst 1.

- 2p 1 Is de NVVE (Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie) te kenmerken als een actiegroep of als een belangenorganisatie?
Licht je antwoord toe met behulp van twee kenmerken van een actiegroep of van een belangenorganisatie en noem welke gegevens uit de tekst je daarbij gebruikt.

Zie tekst 2.

De politieke besluitvorming over euthanasie is een cyclisch proces dat meer dan twintig jaar duurde.

- 6p 2 Beschrijf aan de hand van de gegevens uit tekst 2 het politieke besluitvormingsproces over de euthanasiekwestie vanaf de jaren tachtig volgens de benadering van het systeemmodel. Ga in je beschrijving uit van de volgende tijdvakken:
. de jaren tachtig, regels 9-34;
. de wet van 1992, regels 34-54;
. aanvaarding van het nieuwe wetsvoorstel door de Tweede Kamer in november 2000, regels 51-81.
Verwerk per tijdvak twee begrippen van het systeemmodel.

Je kunt het politieke besluitvormingsproces ook beschrijven volgens de benadering van het barrièremodel. Het systeemmodel en barrièremodel leggen elk de nadruk op bepaalde aspecten van het besluitvormingsproces.

- 2p 3 A Geef een aspect dat in het barrièremodel meer centraal staat dan in het systeemmodel.
B Licht dit aspect toe met behulp van gegevens over de totstandkoming van de euthanasiewet van 2000/2001.

Na afloop van de ministerraad van 1 december 2000 heeft premier Kok gezegd dat het buitenland “de euthanasiewetgeving kennelijk niet altijd begrijpt.” “Het lijkt dan soms wel of Nederland geen enkele norm kent”, aldus Kok. “Maar deze wet biedt geen vrijheid voor normloos handelen.” De premier sloot niet uit dat Nederland via diplomatieke kanalen meer uitleg over de euthanasiewet gaat verschaffen. (bron: *NRC Handelsblad* van 2 december 2000)

- 2p 4 Noem twee gegevens uit tekst 2 die de uitspraak “Maar deze wet biedt geen vrijheid voor normloos handelen” ondersteunen.

Zie tekst 3.

- 2p 5 Leg uit waarom enkele volksvertegenwoordigers in de Raad van Europa deze instelling betrokken hebben bij het Nederlandse euthanasiewetsvoorstel.
Betrek in je uitleg een doelstelling van deze raad.

In tekst 4 wordt ingegaan op de betekenis van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens (EVRM).

- 2p 6 Leg aan de hand van een citaat uit tekst 4 uit dat dit verdrag goed past binnen de rechtsstaat.

Eindexamen maatschappijleer vwo 2003-I

Zie tekst 4.

Het CDA en de EVP-fractie stelden dat het Nederlandse wetsvoorstel over euthanasie in strijd is met het Europese Verdrag inzake de rechten van de mens (EVRM) (regels 1-2 en regels 5-10).

- 1p **7** Welk Europees orgaan zou bevoegd zijn om zich bindend uit te spreken over deze stelling?

Zie tekst 5.

Politici van CDA en ChristenUnie willen in het Europees Parlement een debat voeren over de Nederlandse euthanasiewet.

Het Europees Parlement heeft *niet* de bevoegdheid om wetten van de afzonderlijke lidstaten van de EU goed of af te keuren. Niettemin heeft het Europees Parlement als één van de instellingen van de EU in algemene zin indirecte invloed op de wetgeving in Nederland.

- 4p **8** Leg uit op welke wijze het Europees Parlement invloed heeft op de wetgeving in Nederland. Ga in je antwoord uit van twee bevoegdheden van het Europees Parlement.

Zie tekst 6.

Ook de Eerste Kamer speelt een rol in het wetgevingstraject.

- 2p **9** Welke twee verschillen zijn er tussen Tweede Kamer en Eerste Kamer in hun wetgevende taak?

De Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie (NVVE) zal waarschijnlijk tevreden zijn met de aanneming van het wetsvoorstel over euthanasie door de Eerste Kamer. Je zou kunnen zeggen dat de beïnvloeding en het lobbyen van de NVVE resultaat hebben gehad.

- 2p **10** Welke factoren hebben mogelijk bijgedragen tot dit resultaat?
Ga in je antwoord uit van
. twee machtsmiddelen van de NVVE en
. de politieke omgeving of politieke verhoudingen.

De massamedia hebben bepaalde functies in het proces van politieke besluitvorming.

- 3p **11** Welke functies zijn te herkennen in de teksten 1 tot en met 6?
Noem voor drie functies het nummer van een tekst waarin één van die functies specifiek tot uitdrukking komt en licht je keuze toe.

Om een goed beeld te krijgen van het euthanasievraagstuk, kun je bij de bestudering ervan gebruik maken van de vier benaderingswijzen van maatschappijleer. Eén van die vier is de *vergelijkende benaderingswijze*. Deze benaderingswijze kijkt naar verschillen in overheidsbeleid en wetgeving tussen de situatie van vroeger en nu en tussen Nederland en andere landen.

- 4p **12** Noem twee andere benaderingswijzen en formuleer bij elk een passende analysevraag. Vermeld in welke tekst(en) je informatie over deze vraag kunt vinden. Licht je keuze kort toe met behulp van een bijpassend gegeven uit die tekst.